

Parlament de Jaume Ciurana, tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona

Il·lustríssims membres de l'Institut d'Estudis Catalans, Autoritats, Senyores i senyors,

Voldria, en nom també de l'alcalde de Xavier Trias, agrair-los la invitació que el president electe, el senyor Joandomènec Ros, ens féu el passat 25 de juny per a ésser avui aquí en aquest acte públic, l'obertura del primer curs de la seva presidència. El relleu en les institucions és un símptoma de normalitat del qual sovint n'obviem la transcendència. M'agradaria començar, doncs, agraint al doctor Salvador Giner, que avui no ens pot acompanyar, la seva tasca com a president els darrers vuit anys d'aquesta corporació plural i acadèmica. Li vull agrair la seva implicació i el seu nivell de compromís durant tot aquest temps, especialment aquests últims anys que han estat més complicats i convulsos des d'un punt de vista econòmic, social i polític. Gràcies per haver aconseguit projectar aquesta il·lustre institució al conjunt de la societat catalana. El doctor Giner ha estat atent i amatent als grans temes de país i reconeguda és la seva vocació d'explicar als homònims acadèmics d'arreu del món el que som i el que ens caracteritza. En aquest doble rept, d'arribar a donar cobertura a tot l'àmbit dels Països

Catalans i, alhora, de projectar-nos més enllà d'aquests límits, podem afirmar amb convicció i amb seguretat de no equivocar-nos que la seva gestió ha estat molt més que fidel als objectius fundacionals de Prat de la Riba. I per tot això, en nom de la ciutat, li'n volem donar les gràcies. I permetin-me també que felicití el nou president de l'Institut d'Estudis Catalans, el senyor Joandomènec Ros. És evident que part dels mèrits reconeguts en la labor del doctor Giner li són perfectament atribuïbles, en tant que vicepresident d'aquesta corporació durant els últims anys i també secretari general que en fou anteriorment. Convindran amb mi que estem al davant d'un relleu prou natural d'alternança, el sociòleg cedeix el timó al biòleg, les ciències socials a les ciències naturals; sempre, però, amb el mateix esperit d'incentivar la recerca, sempre amb el mateix esperit de difondre i divulgar el coneixement, sempre amb una mateixa voluntat de ser fidels al país, en una harmònica combinació de tradició i innovació, ja que això és l'Institut d'Estudis Catalans: una harmònica combinació de tradició i innovació. Des d'aquí, doncs, desitjo tota la sort i encerts al doctor Ros perquè les seves il·lusions i iniciatives, que són també les nostres, arribin a bon port. He captat el missatge referit al manteniment de l'edifici; he

captat el missatge referit a la redistribució d'espais futurs, suposo, al voltant dels que ocupa actualment l'Escola Massana, i també agraeixo molt sincerament l'ofertament de l'assessorament científic per a totes les decisions que l'Ajuntament, sens dubte, ha de prendre amb el suport de l'acreditació, l'aval de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquest 2013 i des de la Secció Filològica s'estan celebrant els cent anys de les *Normes ortogràfiques*. La commemoració d'aquest centenari fa justícia a un fet cabdal per a la consolidació i pervivència de la nostra llengua. El català sobreviurà en la mesura que tingui coses interessants a dir en tots els àmbits i terrenys, i, per descomptat, en el terreny del coneixement.

El coneixement no ens ha de preparar per a la vida, el coneixement ha de formar part, ha de ser part, de la vida. L'aprenentatge, la descoberta, la curiositat, la creativitat són qualitats que ens haurien d'acompanyar sempre i en totes les edats de la vida. Allò que diuen de l'arbre de la paciència d'amargues arrels però de dolços fruits és en bona mesura aplicable al coneixement, ja que genera una gran satisfacció de forma progressiva amb el consegüent creixement intel·lectual i humà que ens reporta. Per no parlar, amb un gran angular superior, dels saludables efectes que causa en qualsevol societat oberta al progrés. Sense cap ànim de dissertació epistemològica —valga'm Déu de fer-ho en aquesta seu!—, molts

són els filòsofs que han parlat i s'han referit a la teoria del coneixement. Per a Plató, el coneixement és l'aliment de l'ànima. Aristòtil sosté que els grans coneixements engendren els grans dubtes. Jacques Lacan deia que la primera virtut del coneixement és la capacitat d'enfrontar-se a allò que no és evident. I Edgar Morin diu que el coneixement, la recerca, és una aventura incerta que comporta en si mateixa i de manera permanent el risc de la il·lusió i de l'error. De totes aquestes reflexions, les institucions i les administracions públiques no en podem ser mai alienes. Facilitar les estructures, els recursos i els mitjans per a la promoció i la divulgació científica forma part de les nostres competències més bàsiques, fins i tot en les pitjors conjuntures. El físic Lluís Torner, que probablement molts de vostès coneixeran, en el seu pregó de les Festes de la Mercè de l'any 2012 ho explicava millor que jo i ho il·lustrava amb alguns exemples que per a mi resulten molt evocadors. Deia que els Estats Units van fundar l'any 1863 l'Acadèmia Nacional de Ciències, en plena Guerra Civil americana i quan el model de societat del seu país estava en xoc. Alemanya, l'any 1946, en la més dura postguerra, va fundar l'Institut Max Planck, una de les joies més preuades que té la humanitat en matèria de recerca científica. Doncs, bé, és en els moments més foscos de la nostra història en què les nacions que es volen grans han de fundar i donar suport a les

seves acadèmies científiques. Tornem a Catalunya: després de la il·lusió fundacional i la ingent tasca feta pels pioners i el parèntesi republicà, les administracions comencen l'any 1977 el veritable esforç per a concedir a la cultura un paper molt més important que el que havia mantingut durant la dictadura. La dictadura és enemiga de la cultura. La cultura esdevé així un revulsiu per a si mateixa, però també es comença a percebre com un motor de canvi econòmic i social. Per a Barcelona la cultura és un eix vertebrador, un projecte a compartir per tothom. Per a nosaltres, *cultura* vol dir creativitat, cohesió, capitalitat i comunitat. Permetin-me que els ho repeteixi, són quatre ces que han sortit així, no és cap regla mnemotècnica: creativitat, cohesió, capitalitat i comunitat. Probablement si falta una de les ces és que no podem escriure la cultura amb majúscula. I, per tant, la nostra obsessió ha de ser que qualsevol política cultural tingui sempre present l'apartat de la creativitat; de com aquesta cultura s'estén al conjunt de la població, és a dir, la cohesió; la capitalitat en aquest cas de Barcelona com a capital, entre moltes altres coses, també de la cultura catalana, i un sentiment profund d'arrelament a la comunitat. Les polítiques culturals que no són el reflex de la realitat social acaben sent polítiques culturals franquiciades que en un moment determinat poden canviar de lloc. Per tant, insisteixo en aquestes quatre paraules com a eixos fonamentals

sobre els quals cal basar no solament la cultura, sinó també la política cultural.

Ho ha dit abans el senyor president de l'IEC, la Casa de Convalescència es troba en un barri important, central i nuclear de Barcelona com és el barri del Raval. I què tenim al Raval? Tots vostès hi vénen sovint, s'hi passegen, i veuran que nosaltres tenim un Raval, de nou del matí a cinc de la tarda, intens i vertebrat, però el projecte Raval cultural que nosaltres volem posar en relleu vol incidir molt especialment també en el Raval de cinc a nou: el Raval com a societat, el Raval com a entorn, no el Raval només com a negoci. Doncs bé, al Raval de cinc a nou hi existeix una comunitat creativa molt potent, a tocar dels grans equipaments culturals i en un territori central de la ciutat. I en això hem de ser capaços de buscar les sinergies per a aprofitar-ho i per a créixer. El Raval acull una gran diversitat cultural, una riquesa formidable que en fa la seva singularitat. Si volen una altra imatge, el Raval és la petita suma de les tesselles que conformen un magnífic mosaic, on cada tessella té el seu propi sentit, però cadascuna s'incrementa amb les tesselles que té a tocar —aquest és un exemple per a la Secció Històrico-Arqueològica. Podem agafar el mateix exemple per a la Secció de Ciències i Tecnologia: en llenguatge digital cadascun dels més de tres-cents projectes culturals que trobem al Raval són un píxel que fa més nítida la imatge d'un barri que bull de

creativitat i d'innovació. El Raval és el recull d'una llarga història cultural, grans noms de la cultura de la nostra ciutat, que el temps acabarà de situar al seu lloc, van néixer aquí. Des de Joan Amades, per exemple, fins a Antoni Clavé, Vázquez Montalbán, Jaume Fuster o el mateix Terenci Moix. És una història de llarg recorregut que ara volem promoure. Sovint, quan se'ns demana quina política cultural volem fer des de l'Ajuntament, jo poso una imatge: nosaltres preferim un alzinar a un bosc d'eucaliptus. Un bosc d'eucaliptus creix molt de pressa, amb grans arbres, però elimina el sotabosc. En canvi, a l'alzinar —potser de tant en tant, molt de tant en tant, et trobes una alzina centenària— et trobes constantment molts rebrots, moltes alzines petites i mitjanes. Doncs els grans equipaments culturals, els que hi ha al Raval, no poden configurar un bosc d'eucaliptus. No pot ser que hi hagi el Liceu, el MACBA, el CCCB, la Filmoteca i la Biblioteca de Catalunya, si el seu entorn no té un sotabosc cultural que li doni sentit i que l'alimenti. El nostre model per a Barcelona i també per al Raval és el de l'alzinar enfront del de l'eucaliptus. I aquest magnífic sotabosc cultural que hi ha aquí, al Raval, configura una xarxa infinita de projectes culturals que formen un teixit cultural d'un barri que necessita elements de cohesió i de comunitat. El Raval és probablement el barri que fa una major contribució al PIB cultural i científic del país, i en això

l'Institut d'Estudis Catalans hi té bona part del mèrit. La concentració dels grans equipaments culturals que deia suara converteix aquest gran recorregut en el que podríem anomenar la milla d'or en la cultura barcelonina (el Liceu, el MACBA, el CCCB, l'IEC, la Biblioteca de Catalunya, la Filmoteca i d'altres).

D'altra banda, em voldria referir breument al tema que també ocuparà la conferència que farà el senyor Jordi Cassas. Com bé saben, enguany estem commemorant el tricentenari de 1714. De fet, l'Hospital de la Santa Creu va ser l'hospital del setge de Barcelona i, per tant, un espai important. Gràcies al llibre de registres de l'Hospital hem pogut saber moltes coses del setge. Hem sabut, per exemple, que lluitant a Barcelona hi havia gent de tot arreu i sabem com es deien, d'on eren, com anaven vestits... Hi hem trobat anglesos, irlandesos, portuguesos, flamencs, italians, hongaresos, i fins i tot un letó. Fa unes setmanes, un servidor va tenir el privilegi de comunicar al ministre de Defensa de Letònia en una visita que va fer a Barcelona que havíem trobat un soldat letó defensant Barcelona en el setge de 1714. Per a ell va ser una gran alegria descobrir-ho també. Paral·lelament a la commemoració, en aquest cas des del punt de vista històric, s'està aplicant una recerca intensa sobre aquest període. Ara fa dos anys, des del Govern de la ciutat ens vam proposar recordar amb tota la dignitat possible uns esdeve-

niments històrics que han marcat la Catalunya dels últims tres-cents anys i que la van convertir en un país vençut i escapat. Ho saben tots vostès, el 1714 va representar la lluita del poble de Catalunya per defensar un sistema propi davant les arbitriarietats d'un monarca forà i absolut. I tenim clar que Catalunya ha d'evidenciar aquest 2014 que és una nació que no té por d'exercir la llibertat en totes les seves expressions. I que no tenim por, ans esperança en el nostre futur col·lectiu. És per això que el programa que l'Ajuntament ha organitzat amb motiu de la celebració del tricentenari del 1714 és un programa inclusiu, obert a tothom. És una oportunitat no només per a conèixer, des d'una anàlisi històrica rigorosa, el que van comportar per als barcelonins i tots els catalans de l'època aquells fets, tant en l'àmbit institucional com en el quotidià, sinó també per a entendre la dimensió dels esdeveniments respecte a la Catalunya d'avui i de demà. Tot això ho volem fer i ho fem amb la mateixa ambició de la normalitat democràtica amb què ho fan totes les nacions europees que commemoren els fets cabdals de la seva història nacional. Barcelona, en aquest cas, se sent orgullosa de commemorar aquest fet com a capital del país.

Ho deia abans el president, a ningú no se li escapa que Catalunya es troba davant d'un dels moments cabdals de la seva història nacional. La lluita democràtica del nostre país per la llibertat

viu moments d'especial transcendència. En l'exercici de responsabilitat que tots hem de fer per a exercir un dret pel qual tantes generacions de catalans han lluitat i han somiat abans de nosaltres, hem de ser capaços de bastir els elements principals del nostre futur, allò que en diem «estructures d'Estat», i en aquest sentit, tal com s'ha dit, l'Institut és una veritable estructura d'Estat. És un viu exemple de catalanitat per ser present en els grans debats de la contemporaneïtat. L'ambició dels catalans és ser presents en tots els debats intel·lectuals, filosòfics, ideològics i de tot ordre de la contemporaneïtat. No podem perdre en cap cas el tren de la contemporaneïtat. Les grans nacions dels nostres temps, com hem dit abans, fins i tot en els moments més foscos de la seva història, van saber reconèixer la força de la cultura i el coneixement. I avui tots nosaltres sabem que aquestes són les nostres armes. Catalunya serà un país de cultura i de coneixement, o senzillament no serà. Hem de ser ben conscients del valor que significa la força de la nostra societat cultural, formada pel dinamisme i la creativitat d'entitats acadèmiques i institucions com l'Institut que treballen arreu. I hem de ser conscients també de la densa i potent xarxa d'equipaments culturals i de recerca, i no cal dir-ho, la força que representa Barcelona, per a la projecció de tot el país. Hem de ser capaços de fer treballar tots aquests elements plegats perquè la cultura sigui un

veritable motor de construcció nacional, un motor de la nova societat que volem construir. Perquè això és el que estem fent, estem proclamant que volem construir una nova societat.

Avui no és qüestió de suportar guerres ni de necessitar gestes heroiques, però sí que ens cal altra vegada tenacitat, confiança, dignitat i orgull. Avui ens cal

l'heroisme quotidià de voler viure cada dia en un país lliure. Tenim el compromís i la responsabilitat, però sobretot el que tenim —i això és una arma imbatible— és la immensa il·lusió de forjar entre tots un nou contracte nacional i social per a Catalunya. I com fa mil anys, i com fa tres-cents, Barcelona en vol ser protagonista.